

"מפרי הארץ"

"פרשת קדושים"

"מאזני צדק"

בגמ': לומר לך שיהא הן שלך צדק ולא שלך צדק. בבא מציעא (דף מט').

בבן יהוידע הקשה: "דבשלמא 'הן שלך צדק' ניחא, שאם אמר לו למכור ואמר הן, וסמך הלוקח על דבריו ועשה מה שעשה, יש בזה משום מחוסר אמנה, אם יחזור בו מהמקח, אך בלאו, אם אמר לו למכור ואמר לאו, אם אחר כך חוזר בו ואומר הן, מה עשה קלקול באומרו תחלה לאו ואחר כך הן.

וביאר: דיתכן שעושה היזק באופן שהוא רוצה למכור, ואמר שלא למכור, ואחר כך חזר ואמר למכור, והיינו באופן שראובן היה דר בשכנות לשמעון, והיה ביתו קטן ונפל ובא לבנותו, אך הרגיש ששמעון רוצה למכור ביתו, ולכן קודם שבנה שאל את שמעון אם רצונך למכור הבית כדי שאקנהו וארחיב בו בנין ביתי, והשיב שמעון לאו, אין ברצוני למכור כלל, והוכרח ראובן לבנות ביתו, ואחר שבנה בנין גם על הצד של בית שמעון, חזר שמעון ואמר למכור, והוכרח ראובן לקנותו, אך הפסיד אותו הבנין שבנה מצד ביתו של שמעון, כי עתה צריך לעקור הבנין ההוא, כדי לערב ביתו של שמעון עם ביתו ולהרחיב ביתו בביתו של שמעון, ועל זה הלאו, שאמר בתחילה בשקר שהוא רוצה למכור, ואמר לאו, וזה סמך על דבריו, ובנה הבנין, ועתה שחוזר ואומר למכור, הנה הוא מוכרח להפסיד הבנין שבנה.

בכתב סופר: (פר' קדושים) פירש לפי מה שאמרו כאן שיהא הן שלך צדק ולא שלך צדק, את המשך דברי הכתוב (ויקרא יט, לו), 'מאזני צדק אבני צדק איפת צדק והין צדק יהיה לכם אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים', ולכאורה מה ענין יציאת מצרים לכאן.

אלא: שהקדוש ברוך הוא אומר, אני הוצאתי אתכם ממצרים בשביל שהבטחתי כן לאברהם, ובאמת לא היו ישראל ראויים לצאת מכל מקום קיים ה' אמרי פיו, כן יקיים אדם דבורו ולא יכזב באמיתו, הגם שיוכל להנצל ואינו מחויב כל כך, לא ישנה מדבורו.

כתר יונתן: מאזנים של אמת, משקלות של אמת, נפח של אמת, קיסטין [מידת נוזלים] של אמת, יהיה לכם, אני " אלהיכם שהוצאתי אתכם פדוים מארץ מצרים.

רבינו בחיי: [ויקרא פרק יט פסוק ד] לא תעשו לכם אני ה' אלהיכם. סיים כאן בג' פסוקים: "אני ה' אלהיכם", וכן (להלן פסוק לד) במצות הגר (שם לו) ובמצות מאזנים וקצת מצות אחרות, והטעם בזה כי המצות כלן אלהיות, והמצות המעשיות כלן עדות על האלהות, ולכך ארז"ל: (ע"ז יז ב) כל העוסק בתורה בלבד דומה כמי שאין לו אלוה, כי מי שהיה עוסק בתורה תמיד ולא היה משתדל במצות המעשיות אין לו שלמות כלל, וקרוב הוא שיכפור כיון שאינו מעיד במעשיו על האלהות, והדעות האמתיות אינן מתקיימות אלא בפעולות. ומטעם זה תזכיר התורה תמיד בספור קצת המצות: "אני ה' אלהיכם".

העמק דבר: מאזני צדק וגו'. בפ' תצא נתבאר כי באזהרות משקלות כמוס יסוד, לדעת שאע"ג שאנו מתנהגים בהליכות עולם הטבע במשא ומתן, מכל מקום השגחתו נסתרת במעטה הטבע גם כן, ומש"ה סמוך ענין שם זכור את אשר עשה לך עמלק כמבואר שם באורך, והכי רמז לנו הכתוב כאן אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, הכונה בזה שהרי הוצאתי אתכם ממקום שהיה לכם פרנסה בשפע, בע"כ על מנת כן הוצאתי אתכם להיות משגיח שלא יחסר לכם פרנסה, והיינו דכתיב כאן אלהיכם דפירושו מנהיג שלכם. ובת"כ תניא ע"מ כן הוצאתי אתכם שתקבלו עליכם מצות מדות שכל המודה כו', הוא ג"כ בכונה זו באופן אחר קצת, **שעיקר יציאת מצרים היה בשביל שתאמינו בהשגחתו על ישראל אפי' בדרך הטבע, ואמונה זו תלויה במדות ומשקלות, דמי שמאמין בזה אינו משקר במדות ומשקלות.**

אלישיך: ואמר מאזני צדק וגם אבני צדק, שאם המאזנים ישאו יחד בשוה, אם ישים אבן קטנה או גדולה מהראוי מה יועילו המאזני צדק. וכן איפת צדק במדה גסה והין צדק שבמדה דקה יהיה לכם, כלומר לא בלבד היא הקפידה כי תמדוד או תשקול בגדולה או קטנה מהשיעור, כי אם אפילו לא יהיה לך בבית כי אם שלימה.

רבינו בחיי: [שמות פרק כה פסוק כט] והרמב"ן ז"ל פירש "מנקיותו" מדותיו, ואמר כי המדות המצדיקות יקראם הכתוב מנקיות לפי שהם נקיות מן השקר ומן האונאה, ותרגום: (ויקרא יט, לו) "איפת צדק", מכילן דקשוט, ואמר כי אין "מכילן" בלשון ארמי אלא מדות ולא סובלות, כי "מכילתיה" שיהיו סובלות אינו אלא לשון עברי, מלשון: (ירמיה כ, ט) "ונלאיתי כלכל", וענין המדה כי היה דפוס עשוי לבצק כמו שאמרו רז"ל: (מנחות צד א) שלשה דפוסים היו שם.

משך חכמה: ובכולהו נכתב "להיות לכם לאלהים", היינו שהמצוות אלו המה א - להיות, כי אינם מושגים בדת הנימוסי כמו ציצית ושרצים ורביית, דמדעתו הנהגת הנימוסיות אינה מסכמת לזה. לכן כתיב "להיות לכם לא - להים" - גוזר ומצוה - שלא תשנו גזרתי ופקודתי, ועל מנת כן העליתי אתכם מארץ מצרים. אבל במשקלות, שהיא ענין מוסכם בדת הנימוסי ושכל האנושי גוזר לזה, ובלי ציווי א - לקי ישיג זאת האדם מדעתו, לכן לא כתוב בהם "להיות לכם לא - לקים", ופשוט.

סג

"מפרי הארץ"

הלכה

אורז זויים

א' מי שספר ביום חמש דק' לפני השקיעה האם יכול להמשיך ולספור עם ברכה?

תשובה: יכול. {עיין סימן תפט'}

ב' מי שספר ושכח לברך האם חוזר האם חוזר ומברך?

תשובה: לא. {עיין סימן תפט'}

חושן משפט

א' מסר שרשרת זהב לתיקון ואבדה כמה צריך לשלם?

תשובה: על שווי הזהב מחיר מלא. ועל שווי השרשרת לשום כמה היא שוה לבעלים. {עיין סימן שעח'}

ב' הזמין תור אצל איש מקצוע ובסוף לא הגיע האם צריך לשלם?

תשובה: אם האיש מקצוע הפסיד משהו אחר בגללו צריך לשלם כפועל בטל וכתב הט"ז שהוא כחצי שכירות. {עיין סימן שלג'}

אבן העזר

א' האם מי שאין לו בנים מותר לו להתחתן בספירת העומר?

תשובה: אסור. {עיין סימן תצג' אור"ח}

ב' האם מותר להחזיר גרושתו בספירת העומר?

תשובה: מהנישואין מותר מהאירוסין יש לעיין. {עיין סימן תצג' ותקמו' אור"ח}.

יורה דעה

א' האם אפשר להגעיל כלי מצופה שיש?

תשובה: למגן אברהם אפשר לחזו"א והיד יהודה לא. {עיין סימן תנא'}

ב' האם מותר להלוות לגוי כסף בחודש הרמאדן?

תשובה: מותר. {עיין סימן קנח'}

"ספירת ימים של השתעבדות"

הכתב והקבלה: (אמור) אשר יקשה על הדעת מאד, שתקנו לנו מתקני הברכות לברך וצונו על ספירת העומר, וכן נוסח ספירת הימים והשבועות שבידינו שהוא קשה המכוון ע"ד הפשט בלשון. היום כך וכך בעומר, מהו המכוון ממנו, לספור שעברו כך וכך ימים מן היום שהיה ראוי בזמן הבית להקריב מנחה שהיתה שיעור מדתה מדת עומר; אמנם לפי המבואר במ"ש שאין טעם הנחת שם עומר על שיעור המדה לבד וגם ענין ההשתעבדות נכלל בו, לשונות אלו מיושבים ג"כ.

כי כל הימים שמפסח ועד עצרת: הם באמת ימי הכנת השתעבדות, להיות מוכשר וראוי אל ההשתעבדות האמתי והוא יום מ"ת, אשר לתכליתו היתה היציאה ממצרים כמ"ש בהוציאך את העם הזה ממצרים תעבדון את אלהים על ההר הזה, והימים האלה נקראו ימי העומר, ירצה ימי השתעבדות.

ונצטוינו: על ספירת יום יום מימי הכנת השתעבדותנו זו, והוא הנקרא ספירת העומר, ואין המכוון בזה לידע כמות הימים לבד כענין ספירות העם (ש"ב כ"ד), כמה וכמה ימים עברו, אבל עיקר מכוונו ההשגחה והעיון על איכות הימים, כענין כי עתה צעדי תספור (איוב י"ד), וכל צעדי יספור (שם ל"א), שאין ענינם לדעת כמות מצעדי רגליו, אבל ענין השגחה ועיון על איכות צעדי והנהגותי, והמכוון האמתי במלות ספירת העומר, השגחה ושימת עין על איכות השתעבדותנו אליו ית', להכין לבבינו להתקדש ולהתטהר יום יום בימים האלה (ולזה הנהיגו קדמונינו להגות מפסח עד עצרת בס' משלי ומס' אבות, להתקדשות וטהרות המדות), ובאמרינו היום כך וכך בעומר המכוון בו הוראת שמחת תודה במה שעברו עלינו כמות ימים אלה אשר השתעבדנו בהם תאות ומחשבות לבבינו לעבודתו ית'.

"מפרי הארץ" סימון – שי"ד

בעניין: דברים האסורים משום בניין וסתירה בשבת

א: חבית שנשברה והדביק אותה בזפת האם מותר לשוברה במקום ההדבקה לשוברה שלא במקום ההדבקה לנקב נקב לא יפה לנקב נקב יפה להתיז ראשה שיישאר כלי יפה?

תשובה: מותר לשוברה אפילו שלא במקום הדיבוק אבל נקב יפה וכן להתיז ראשה בצורה יפה לשו"ע אם מתכוון לכך אסור ולרמ"א אסור בכל גווי.

ב: ומה הדין הנ"ל בחבית שלמה ובחבית מדובקת המחזקת מ' סאה?

תשובה: בשלמה אסור בכל גוונא ובמדובקת המחזקת מ' סאה אסור ולרשב"א מותר ולכן יש להקל על ידי גוי.

ג: לול תרנגולים האם מותר מהתורה ומדרבנן לנקב נקב העשוי להכניס ולהוציא נקב להכניס או להוציא והאם יש חילוק בין לול המחובר לקרקע ובין אינו מחובר?

תשובה: בכל גווי חייב מהתורה ואפילו לא מחובר משום מכה בפטיש.

ד: נקב העשוי לתשמיש אחר לא להכנסה ולא להוצאה האם חייבים עליו מהתורה?

תשובה: פטורים אבל דין זה הוא רק בנקב בכלים שהוא משום פתח אך בשאר דברים אם דרך לנקב לצורך איזה דבר חייב.

ה: משום מה חייב התוקע מסמר לתלות עליו, העושה נקב בבית להוצאת המים?

תשובה: בתקיעת מסמר חייב משום מכה בפטיש ונקב בבית משום בונה.

ו: בקבוק יין הסגור בפקק שעם האם מותר לנקב בפקק כדי להוציא היין?

תשובה: מותר.

ז: האם מותר לשים קשית כשרוצה להקל על השפיכה והאם מותר לקפל פלסטיק וכיוצא בזה בפי הבקבוק?

תשובה: קשית מותר ולקפל פלסטיק אסור.

ח: האם מותר להסיר המכסה הדבוק על גבי גביע לבן וכיוצא בזה?

תשובה: מותר.

ט: מה הטעם שאסור לתת שעווה לשמן עב בנקב ומה הדין ליתן חתיכת שום בנקב שבצד החבית, ועל ידי הערמה בזמנינו?

תשובה: אסור משום ממרח ולתת חתיכת שום על ידי הערמה אסור כי באמת מכוון לסתימה ותלמיד חכם בזמנינו מותר ויש חולקים ואוסרים.

י: מהיכן בסימן זה ניתן ללמוד התר בפתיחת עטיפות מאריזות?

תשובה: מחבית המדובקת בזפת.

רח' הר' קוק 1 ב"ב 0533107467

mprihaaretz@gmail.com

"מפרי הארץ"

"מבית הוועד"

הרב יוסף ראקוב שליט"א

שינוי מקום במזונות עם שאר פירות

הכלל הוא:¹ שהאוכל דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומן (ואכל שיעור המחייב ברכה אחרונה) לא הוי שינוי מקום הפסק ויכול לאכול במקום השני בלא ברכה נוספת ומה הם הדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומן.

יש ג' שיטות: אם דוקא פת או כל ה' מיני דגן או כל ז' המינים.

והביאור הלכה בסי' קע"ח דה' ואכל כ' שכל שאכל דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומן וגם בירך שם על היין וכדומה ואח"כ הלך למקום אחר יכול אף לשתות שם היין או הפירות וכדו' בלא ברכה נוספת ופירש הטעם.

זה לשונו: דהא על כורחו צריך לחזור לקביעותו הראשון והוי כעומד באמצע הסעודה.

ודנו לפי זה פוסקי זמנינו: מה הדין באכל מזונות וגם פירות כגון תפוח וכדו' ושינה מקומו האם גם בכהג' לא יצטרך לברך שוב על התפוח דהנה יש לדון ולומר דרך בסעודת פת שאע"פ שאין המוציא פוטר היין והפירות מ"מ הבכהמ"ז כן פוטרים וא"כ הואיל וצריך לחזור למקומו הראשון לברך שם ברהמ"ז נמצא שגם להברכה אחרונה של היין והפירות שזהו הברמ"ז צריך לחזור לשם לכן אי"ז כאן הפסק אבל בנדון דידן הרי על המחיה שמברך על המזונות פוטרות היין והפירות וא"כ לברכה אחרונה שלהם דהיינו בר"נ א"צ לחזור לשם והוי הפסק.

ועוד נוסח: אפילו שאין שום שייכות וקשר בין המזונות לפירות ורק בסעודות פת נחשב היין והפירות חלק מהסעודה כדמוכח מדנפטרים בברכה"ז אולם מלשון הביה"ל לכאורה גם בנידון דין לה' הפסק שהרי ע"כ צריך לחזור לקביעותו הראשון אמנם י"ל שלא נתכוון הביה"ל לזה כי פשיטא שאם נשבע שיחזור למקומו הראשון לברך שם ברנ' לא מהני שלה' הפסק כי זהו דבר חיצוני ולא עצם האכילה הזאת מחייבת לחזור וגם סיום דברי הביה"ל הם משום דהוי כעומד באמצע הסעודה.

ויש להוכיח: כן מתוס' בפסחים נא': סודה' אלא שאם הלך באמצע הסעודה למקום אחר יכול לשתות יין בלא ברכה דכיון שהוא בתוך הסעודה לקבעה קמא הדר ומשמע דוקא כי זה יין שבבתוך הסעודה אבל ביין שאחר הסעודה קודם ברכת המזון לא יהיה הדין כן.

* א.ה. לע"נד לפמש"כ תוס' קב: דין שאחר הסעודה אי"צ ברכה שלאחריו דלעולם חשיב מחמת הסעודה א"כ אין ראיה ולהלכה למעשה דעת הקצות השולחן כמשכ' דבמזונות ופירות יצטרך לברך במקום אחר שוב על הפירות וכ"פ הגרי"ש אלישיב ומאיך הגר"פ שנברג שאי"צ לברך שוב על הפירות.

¹ נכתב על ידי אחד השומעים.